

Inhoud

1	Oud worden & levensloop	1
1.1	Ik word ouder	2
1.2	Hoe grijs, des te wijzer? Cognitieve veroudering	2
1.2.1	Normale cognitieve veranderingen	4
1.2.2	Aanslagen op het brein	6
1.3	Levensgebeurtenissen	7
1.4	Hoe grijs, des te eigenwijzer? Emotionele en persoonlijkheidsveranderingen	9
1.5	Anamnese	9
	Literatuur	12
2	De kwetsbare ouderdom & systeemvisie	13
2.1	De wonderdokter	15
2.2	Systeemleer	15
2.3	De kiezelsteen	16
2.4	Gevolgen voor begeleiden en behandelen	17
2.4.1	Opgave I: Ken je klassiekers over de gangbare ziekteleer	17
2.4.2	Opgave II: Kijk naar de hele persoon, diens omgeving, met diens verleden en verwachtingen	17
2.4.3	Opgave III: Bedenk dat een schijn van stabiliteit bedrieglijk kan zijn	20
2.4.4	Opgave IV: Geef altijd aandacht aan optimaliseren: voorkómen is beter dan genezen	20
2.4.5	Opgave V: Ken de gangbare ziekteleer (opgave I) én besef dat uiterlijke symptomen bij kwetsbare mensen meer variabel zijn	20
2.4.6	Opgave VI: Weten dat de relatie interventie-effect minder voorspelbaar wordt en daarnaar handelen	21
2.4.7	Opgave VII: Ga volgens een systematiek te werk	21
	Literatuur	22
3	De hersenen: opbouw & hersenlagen	23
3.1	'Wat je zegt, dat ben je zelf!'	25
3.2	De hersenen: relevante begrippen	25
3.3	Bouw: hersenlagen	27
3.3.1	Hersenstam	27
3.3.2	Middenhersenen	29
3.3.3	Limbisch systeem	30
3.3.4	Cortex	30
3.3.5	Kleine hersenen	32
3.4	Reptiel, zoogdier & mens onder één schedeldak	32
3.5	Eigenschappen van de hersenlagen	34
3.5.1	Verticale & horizontale verbindingen	34
3.5.2	Gelaagd brein in actie: van automatisch tot bewust gedrag	34
3.5.3	De laag van verwerking kan variëren	35
3.5.4	Moeilijker filteren	37
3.5.5	Prikkels zijn óók nodig	37

3.5.6	Brein onder stress	37
3.6	Conclusies	38
3.6.1	Pas op voor 'blaming the victim'	38
3.6.2	Één keer kunnen betekent niet: er altijd toe in staat zijn	39
3.6.3	Hoe ouder, des te meer één ding tegelijk	39
3.6.4	'In de beperking...'	39
	Literatuur	40
4	Van normale veroudering naar vormen van dementie	41
4.1	Het verouderende brein	42
4.1.1	Veranderingen in denken	42
4.1.2	Veranderingen in emoties	43
4.1.3	Tegenstrijdig?	44
4.1.4	Milde achteruitgang: voorloper van dementie?	44
4.2	Inleiding dementie	45
4.2.1	Oorzaken en erfelijkheid	45
4.2.2	Ervaring van dementie	46
4.3	Alzheimer dementie	47
4.4	Vasculaire dementie	51
4.5	Subcorticale dementie	55
4.6	Frontotemporale dementie	60
	Literatuur	64
5	Benaderwijzen	65
5.1	Hersenenlagen & benaderwijzen	67
5.2	Socratische methode	67
5.2.1	Socratisch bevragen	70
5.2.2	Iemand met dementie socraatistisch bevragen?	71
5.3	Rationeel emotioneel bespreken	72
5.4	Realiteitsoriëntatie	73
5.5	Herinneringsactivering en reminiscentie	76
5.6	Belevingsgericht begeleiden	77
5.7	Operant leren	79
5.8	Model-leren & duozorg	82
5.8.1	Het Rosenthal effect	83
5.8.2	Duozorgen: teamleden leren van elkaar	84
5.8.3	Nep of echt?	85
5.8.4	Positief begeleiden in 5 stappen	85
5.9	Muziekagogie	87
5.10	Sensorische integratie	87
5.11	Haptonomie	88
5.12	Klassiek conditioneren	89
5.13	Primaire activering	91
5.14	Passiviteiten van het dagelijks leven/comfortzorg	92
5.15	Omgevingsinterventies	94
5.15.1	Introductie nieuwkomer	94
5.15.2	Vertrouwd & verdraaglijk	95

5.15.3	Leefruimte	95
5.15.4	De weg vinden	96
5.15.5	Stoelen & tafels	96
5.15.6	Spiegel aan de wand	96
5.15.7	Licht & ramen	97
5.15.8	Ruis en geluidsoverlast	98
5.15.9	Temperatuur	98
5.15.10	Geuren	98
5.16	Psychofarmaca	100
5.16.1	Speelt er een lichamelijk knelpunt?	101
5.16.2	Is er pijn?	101
5.16.3	Iets met het team/afdeling loos?	101
5.16.4	Baat het niet, dan schaadt het mogelijk wél.	102
5.16.5	Heldere indicaties voor medicatie	102
	Literatuur	104
6	Methodiek bij begeleiden	105
6.1	Inleiding & de 7 W's	107
6.2	Het cliëntoverleg	108
6.2.1	Wie zijn er bij?	108
6.2.2	Maak het doelgericht.	108
6.2.3	Bereid het overleg voor.	109
6.2.4	Bewaak het gespreksverloop	109
6.2.5	Ieder is verantwoordelijk voor eigen inbreng ¹	109
6.2.6	Breng fasen aan in het overleg	109
6.2.7	Verslaglegging: óók of juist voor de niet-aanwezigen.	112
6.2.8	Goed beslissen in de bespreking	112
6.3	Motiveren en de Huddle	116
6.3.1	De 'wonderpsycholoog' en het 'wonderadvies' bestaan niet.	116
6.3.2	Voor niets gaat de zon op.	117
6.3.3	De Huddle: tussendoor de koppen bij elkaar.	119
6.4	Het crisisonwikkelingsmodel (COM)	119
6.4.1	Goede tijden, slechte tijden.	120
6.4.2	Een individueel verhaal.	120
6.4.3	Elk incident geeft nieuwe input	120
6.4.4	Héél het traject in beeld	121
6.4.5	COM bij agressief gedrag	121
6.4.6	COM bij emotionele ontregeling	123
6.4.7	COM voor een woongroep.	126
6.5	Het reflectief overleg	132
6.6	Besluiten nemen in moeilijke situaties	135
6.6.1	Randvoorwaarden & verantwoordelijkheden	135
6.6.2	Stappenplan bij de besluitvorming.	136
6.6.3	Vastleggen van de besluitvorming, inclusief evaluatie.	138
6.6.4	Besluiten bij vastgelopen situaties	138
6.6.5	Resultaten van het doorlopen van het besluitvormingsprotocol	138
6.7	Intervisie	139
	Literatuur	140

7	Casuïstiek	141
7.1	Ontregeld gedrag vanuit hersenlagen belicht	143
7.1.1	'Je wordt zomaar verrot gescholden!'.....	143
7.1.2	Wij zijn ons brein.....	144
7.1.3	Het brein in vier delen.....	144
7.1.4	Als je het begrijpt, zie je het beter.....	148
7.1.5	Eén keer proberen, is géén keer proberen.....	148
7.2	Omgaan met Korsakov	149
7.2.1	Wat is loos?.....	150
7.2.2	Loon naar werken?.....	151
7.3	Over fysieke agressie & wilsbekwaamheid	152
7.3.1	Wie is Jan?.....	152
7.3.2	Melden, aangifte doen, wilsbekwaam?.....	152
7.3.3	Merendeels wilsbekwaam, wat nu?.....	153
7.3.4	De kogel door de kerk.....	153
7.4	Persoonlijke lessen bij ongewenst intiem gedrag	154
7.4.1	Het knelpunt.....	154
7.4.2	Opvattingenv.....	155
7.4.3	Spelenderwijs de puntjes op de 'i' zetten.....	156
7.5	Thuiszorg bij een onhoffelijke man	156
7.5.1	Vertrekpunten.....	157
7.5.2	Werkwijze in drie stappen.....	158
7.5.3	Resultaten.....	161
7.5.4	Waarom lukte het?.....	161
7.6	Praktisch advies naar verwanten	162
7.6.1	Dagopvang & dagbehandeling: verwanten houvast bieden.....	165
7.6.2	Kopzorgen over dagbehandeling.....	166
7.7	Over eerlijkheid bij mensen met dementie	169
7.7.1	Niets dan de waarheid?.....	169
7.7.2	Realiteit & dementie.....	172
7.7.3	Lagen van waarheid.....	173
7.7.4	Check: wat wordt eigenlijk precies gevraagd?.....	174
7.7.5	Eerlijk naar jezelf en de ander zijn, grenzen stellen.....	174
7.8	Over onmacht en schuldgevoelens	175
7.8.1	Helper: een speciale variant van de zorgzuster.....	175
7.8.2	Familie = Assepoester & Prinses op de erwt.....	179
7.8.3	Schuld: een vaste metgezel in de zorg.....	179
7.8.4	Omstandigheden bij verwanten.....	185
	Literatuur	185

Dementie: van hersenlagen tot omgangsvragen

Geelen, R.; van Dam, H.

2016, X, 186 p. 20 illus. in color., Softcover

ISBN: 978-90-368-1022-7